

Recenzavo: prof. habil. dr. Vytenis Rimkus (Šiaulių universiteto Menų
fakultetas),
prof. Aldona Keturakienė (Vilniaus dailės akademija,
Kauno dailės institutas).

Metodinę priemonę išleisti rekomendavo Šiaulių universiteto Menų
fakulteto taryba (2004-09-20, protokolo Nr. 1).

ISBN 9986-38-535-0

© Aldona Visockienė, 2004
© Šiaulių universitetas, 2004
© VšĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2004

TURINYS

Pratarmė	4
Iš keramikos istorijos	5
Keramikos technologija	16
Terminų žodynelis	22
Literatūra	23

PRATARMĖ

Profesionalios literatūros apie keramiką daugelį metų trūko. Šią spragą užpildė žymus Lietuvos keramikas Jonas Mikėnas, studijavęs Paryžiuje. Apibendrinęs Europos keramikos teorinę patirtį, J. Mikėnas 1967 m. išleido vadovėlį „Dailiosios keramikos technologija“. Vėliau pasirodė daug straipsnių, monografijų, knygų apie pramoninės keramikos technologiją, parašytų vyresniosios kartos keramikų.

Tačiau vis dar trūksta populiarešnio leidinio, suprantamo studentams, kitiems žmonėms, besidomintiems keramika. Tokią mintį akcentavo ir Juozas Adomonis, kurio knyga „Keramikos menas“ ypač vertinga profesionalams keramikams ir studentams.

Apibendrinama savo kūrybinę ir praktinę patirtį (1967–2004 m.) šią metodinę priemonę pirmiausia skiriu Šiaulių universiteto studentams. Metodinę priemonę sudaro dvi dalys: knygelė (teorija) ir kompaktinis diskas (ilustracijos).

Aldona Visockienė

IŠ KERAMIKOS ISTORIJS

Moliniam indams, saugantiems lobių paslaptis, jau dešimtys tūkstančių metų. Puodai dažniausiai randami pilni monetų, net auksinių. Tai labai svarbūs istoriniai pažinimo ženklai. Iš randamų molio šukių galime daug ką suprasti, sužinoti. Taigi jau nuo to laiko, kai dangus atsiuntė pirmą žmogui ugnį, o vanduo apsigyveno primityvioje molinio indo šukėje, prasidėjo civilizacija. Klajokliai tapo sėsliais žmonėmis, užsiėmė žemdirbyste. Saulė, žemė, ugnis ir vanduo – tai ženklai, neatskiriamai susiję su kasdiene buitimi, rodantys tikėjimą antgamtinėmis jėgomis. Keleto spindulių kryžma apskritimo viduryje – dažniausias ir įvairiuose kraštuose matomas Saulės ženklas, kuris yra lyg pirmas sutartinis rašto simbolis, matomas paprasto molio šukėje. Žmonės išmoko pagaminti plastišką, vientisą masę, kurią, kai reikėjo, liesino – maišydavo su smėliu. Masę brangino, saugojo – užkasdavo į žemę. Molį minkydavo kojomis. Dugną išplodavo, kraštelius lipdydavo iš suplotų volelių. Daug molio dirbinių randama Dagestano teritorijoje (XII a. pr. Kr.). Tai primityvių formų deivių statulėlės. Panašių statulėlių randama ir Afrikoje.

Darbui palengvinti žmonės sugalvojo prietaisą puodams gaminti – žiedimo ratą, naudojamą ir dabar. Pirmieji žiedimo ratai buvo moliniai. Apatinė rato dalis būdavo sukama koja. Ant strypo pritvirtintas viršutinis stalelis buvo naudojamas molio gabalui formuoti. Sukdami ratą viena kryptimi ir rankomis vienodai spausdami, amatininkai žiesdavo molio indus. Tai pavaizduota Egipto reljefuose. Buvo rasta apvali skulptūrėlė – žiedėjas darbo metu, kuriai beveik 3 tūkstančiai metų.

Molio dirbinius reikėdavo išdegti. Į iškastą žemėje duobę pridėdavo malkų ir gerai išdžiovintus indus degdavo keletą parų. Karštis siekdavo net 800°C. Išdegtus dirbinius ištepavo riebalais ir gerai nublizgindavo. Indai buvo puošiami. Senovės dirbiniai paliko būsimoms kartoms svarbią informaciją apie to laikmečio mąstymą, buitį bei tikėjimą.

Pagal puošimo būdą archeologinė keramika yra skirstoma į *grublėtąją, šukinę, virvelinę* ir *juostinę*. Tai dažniausiai puošimas duobutėmis, įstrižomis bei išpaustomis linijomis, pirštų atspaudais. Vėliau, naudojant gamtoje randamo spalvoto molio gabalėlius, sutrintus su vandeniu, indo paviršius buvo puošiamas įvairiomis spalvomis